

Do Czytelnika

Jeżeli stoisz przed zadaniem przeprowadzenia badań nad jakimiś – szeroko rzecz ujmując – zjawiskami interesującymi pedagoga, a co więcej, masz zamiar i ambicję realizacji tego zadania w sposób porządnym, zgodnym z zasadami uprawiania i budowania nauki, jesteś właściwym odbiorcą tej książki, osobą, dla której została napisana. Jest ona owocem wieloletnich doświadczeń autora wyniesionych z badań własnych, przede wszystkim z doświadczeń zgromadzonych w toku pracy z jakże licznymi dyplomantami, magistrantami czy doktorantami. Zauważyłem, że osoby te bardzo często nie radzą sobie ze stojącymi przed nimi zadaniami właśnie z powodu trudności metodologicznych. Nie znajdują również wystarczającego oparcia w literaturze z zakresu metodologii badań pedagogicznych. Większość dzieł, a zwłaszcza podręczników z tej dziedziny, napisana jest bowiem w sposób być może znakomicie przygotowujący do egzaminu z metodologii pedagogiki jako przedmiotu studiowania, ale znacznie mniej natomiast do samodzielnego wykonywania tych wszystkich czynności, które składają się na proces badawczy: od sformułowania tematu badań począwszy, a na sporządzeniu z nich raportu skończywszy. Adeptci pedagogiki dowiadują się z nich bardzo dokładnie, co to jest problem badawczy lub hipoteza, ale – niestety – nie znajdują wystarczających wskazówek, skąd je brać i jak je poprawnie formułować. Zdobywają bogatą wiedzę o zmiennych i ich wskaźnikach, ale są bezradni, kiedy mają wyprowadzić zmienne do własnych badań i dobrać do nich właściwe wskaźniki. Innymi słowy: jeżeli nawet posiadają metodologiczną wiedzę, to zwykle nie potrafią zrobić z niej właściwego użytku.

Książka ta nie jest jeszcze jednym podręcznikiem metodologii pedagogiki. Nie ma w żadnym wypadku zastąpić istniejących już publikacji z tej dziedziny. Jest jedynie przewodnikiem, który ma Cię poprowadzić po trudnej drodze, jaką obrałaś/obrałeś, drodze samodzielnego badacza pedagoga, niezależnie od tego, czy efektem Twego wysiłku ma być praca licencjacka, magisterska, doktorska, habilitacyjna lub też autorskie studium badawcze, publikacja, doniesienie czy raport. Nie twierdzą, że jest to droga łatwiejsza. Być może mogłabyś/mógłbyś osiągnąć swój cel mniejszym wysiłkiem, nie

stawiając sobie zbyt wysokich wymagań. Wybór należy do Ciebie. Jeżeli jednak zależy Ci na tym, aby wykonać swoje badawcze przedsięwzięcie porządnie, zgodnie z wymogami roboty naukowej, książka ta może okazać się przydatna. Dodam zresztą, że efektem Twojej pracy będzie nie tylko samo dzieło, które na podstawie badań napiszesz, lecz będą nim także Twoje podwyższone kwalifikacje intelektualne i zawodowe jako badacza pedagoga.

Badania naukowe to przede wszystkim określony tok heurystycznego i twórczego myślenia, którego prawdopodobnie (jeśli nie miałas/miałeś wyjątkowego nauczyciela) nie nauczono Cię w szkole i bez którego obywasz się zwykle (choć nie powinnaś/powinieneś) w życiu codziennym. Teraz, podejmując własne badania, masz wyjątkową okazję, aby wzbogacić swój umysł o nowe i cenne umiejętności. Kto bowiem raz przejdzie prawidłowo drogę rzetelnego badania naukowego, a tym samym odkryje nieznanne dla siebie drogi twórczego myślenia, ten rozszerzy swoje horyzonty i osiągnie nowe umiejętności intelektualne, które będzie już zawsze wykorzystywał w realizacji nowych – i nie tylko nowych – zadań badawczych. Możesz teraz skorzystać z tej okazji!

Jak już powiedziano, książka ta jest *przewodnikiem* (to właśnie oznacza tytułowe łacińskie słowo *vademecum*). Ma ona w założeniu towarzyszyć wszystkim Twoim czynnościom badawczym. Ich struktura nadała ściśle określony porządek treści tej książki. Nie wystarczy więc raz ją przeczytać (co jest oczywiście wskazane), lecz powinnaś/powinieneś sięgać do niej częściej i kierować się zawartymi w niej radami w całym toku Twego postępowania jako badacza. Aby Ci to ułatwić, tok ten został podzielony na wiele etapów następujących po sobie w ścisłej kolejności. Należałoby koniecznie zapoznać się z nimi, a następnie przystąpić do realizacji pierwszego z nich, kierując się możliwie dokładnie wskazówkami, jakie znajdziesz w odpowiednim rozdziale. **Nigdy nie przechodź do etapu następnego, jeśli bardzo dobrze nie opanowałaś/opanowałeś i nie zrealizowałaś/zrealizowałeś poprzedniego.** Przewodnik będzie Ci zresztą mówił o tym, kiedy możesz to uczynić. Oznacza to, że tempo Twojej pracy zależy wyłącznie od Ciebie, pod jednym wszakże warunkiem: że każde zadanie będziesz realizować sumiennie i dokładnie.

Parę słów o tym, co znajdziesz, a czego nie w tej książce. Jeszcze raz podkreślam, że nie jest ona podręcznikiem metodologii pedagogiki. Jej przedmiotem nie jest więc wiedza metodologiczna, którą masz opanować (co jest oczywiste), lecz **technologie czynności, które masz wykonywać jako badacz na podstawie tej wiedzy.** Ponieważ czynności te mogą być jedynie następstwem Twego myślenia, o nim będzie tutaj głównie mowa. Książka ta nie jest więc praktycznym poradnikiem na temat tego, co masz czynić, lecz przewod-

nikiem mówiącym o tym, **jak masz myśleć** w sposób konsekwentny i celowy w toku całego postępowania badawczego.

Oczywiście, aby powiedzieć, jak masz myślowo postępować, muszę posługiwać się zrozumiałym dla Ciebie językiem. Może to być jedynie język metodologii, nie dość komunikatywny nie tylko dlatego, że go jeszcze nie opanowałaś/opanowałeś, lecz przede wszystkim dlatego, że jest on często wieloznaczny. Na przykład to, co jedni autorzy nazywają techniką badawczą, dla innych jest metodą. Zaś metoda jest bardzo często tym, co należałoby raczej określić mianem strategii. Autor tej książki nie ma zamiaru wprowadzać Cię w te wszystkie meandry i zawiłości definicyjne. Nie jest to potrzebne i niczemu nie służy. Aby uniknąć takich niejasności, w poradniku tym zamieszczono wszystkie definicje i objaśnienia, które są niezbędne, abyś mogła/mógł zrozumieć formułowane w nim zalecenia. Oczywiście, wybór tych definicji, często też sposób ich ujęcia, a więc treść, pochodzą ode mnie. Podkreślam, że są to wyłącznie – uprawnione zresztą – moje wybory i koncepcje. Na końcu każdego rozdziału znajdziesz wskazówki bibliograficzne, dzięki którym dowiesz się, gdzie możesz – i powinnaś/powinieneś – poszerzyć swoją wiedzę na dany temat.

Życzę Ci pomyślności i zadowolenia w Twojej pracy badawczej prowadzonej na podstawie rad i wskazówek, jakie znajdziesz w tej książce.

Heliodor Muszyński

Przeźmierowo, w czerwcu 2016 r.